

αρη 311, Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική και Σύγχρονοι Προβληματισμοί, εαρινό εξάμηνο 2009, ανάλυση οικισμού Γαλάτας

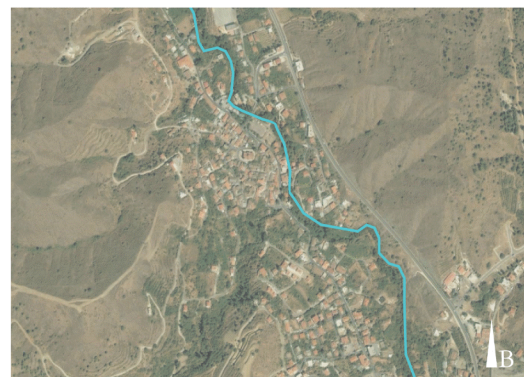
Άννα-Κλάρα Βελτσίστα, Ιωάννα Θεοδοσίου, Άννα Μιχαηλίδου, Ελένη Σπανού

Η Γαλάτα, ξακουστή σήμερα για τα χαρακτηριστικά της μπαλκονάκια, βρίσκεται στη γεωγραφική περιφέρεια της Σολιάς, και εντάσσεται στην επαρχία Λευκωσίας. Απέχει 49 χιλιόμετρα από τη Λευκωσία, και 45 από τη Λεμεσό. Βρίσκεται σε υψόμετρο 620 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Για την προέλευση του ονόματός της υπάρχουν τρεις εκδοχές. Η πρώτη και επικρατέστερη αναφέρει ότι κατοικήθηκε αρχικά από έποικους της Γαλάτιας της Μικράς Ασίας. Σύμφωνα με τη δεύτερη πήρε το όνομα της από το επώνυμο του πρώτου οικιστή που κατέγονταν από τη Γαλάτια της Μικράς Ασίας, που ήταν Γαλάτης. Η τρίτη, αναφέρεται στην εποχή που στον οικισμό της Έσω-Γαλάτας ζούσαν βοσκοί οι οποίοι πουλούσαν γάλα από τα ζώα. Το χωριό, κτισμένο στις όχθες του Κλάριου (Καρκώτη) ποταμού, χαρακτηρίζεται από την τοπογραφία του και από τις υψομετρικές διαφορές, που επηρεάζουν τον τρόπο δόμησής του. Στις πλαγίες της κοιλάδας του ποταμού εντοπίζεται βλάστηση κυρίως από λάδανο, κοκκινότρεμιθιές και πεύκα καθώς επίσης και καλαμιώνες, σκλήδροι, κυπαρίσσια και λεύκες.

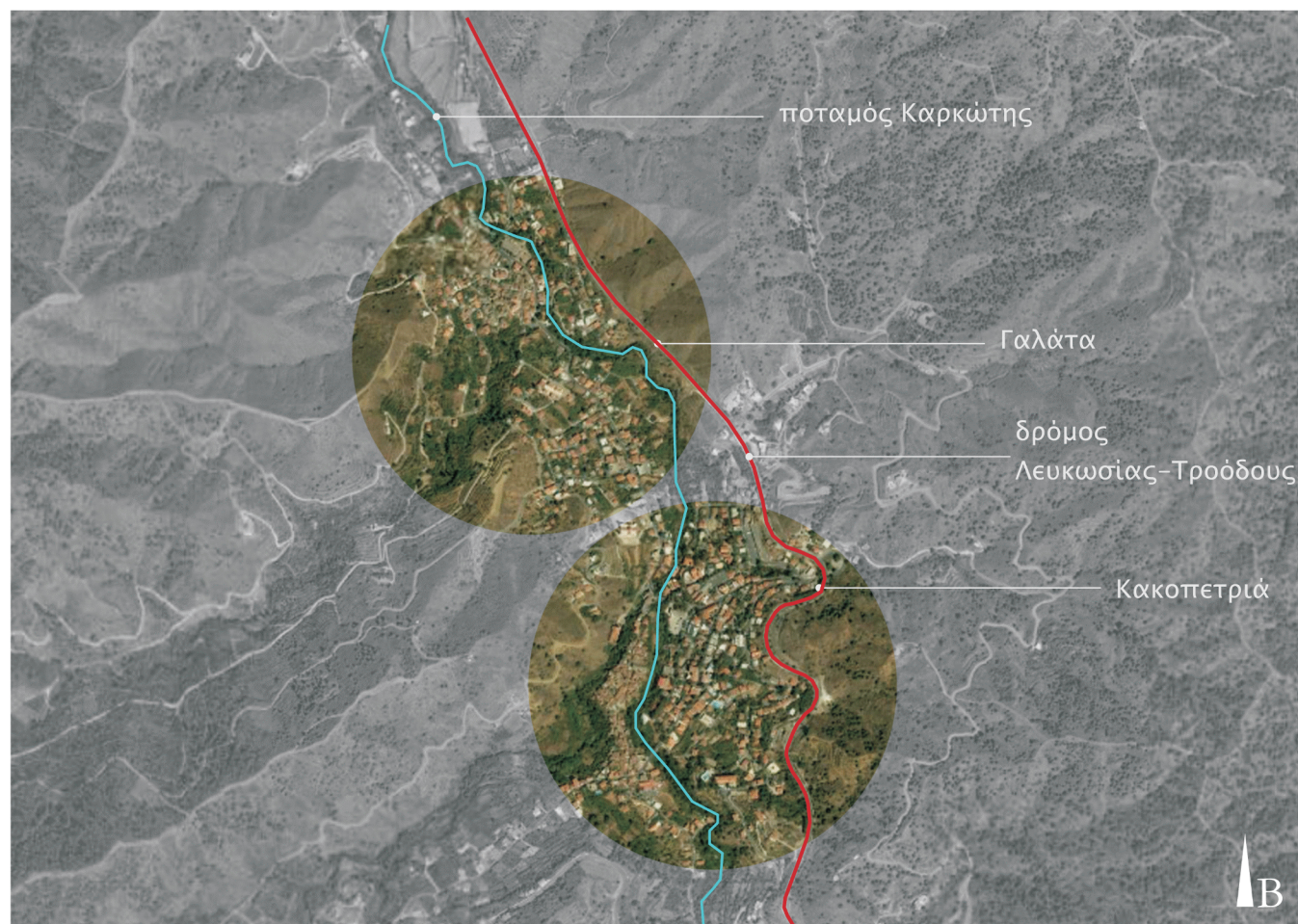
χάρ. 1

φωτ.2 Το χωριό, σήμερα, κτισμένο στις όχθες του ποταμού Καρκώτη.

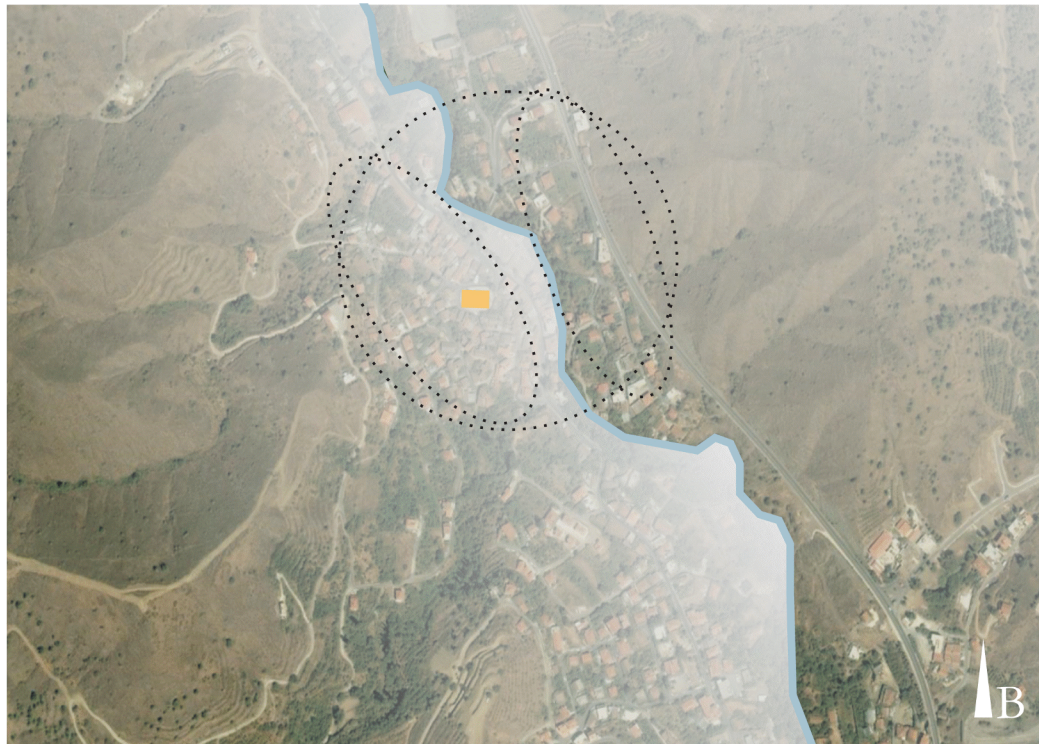

φωτ.3: δόμες

φωτ.4 Διαφορετική ανάπτυξη Γαλάτας – Κακοπετριάς

Όπως η Κακοπετριά, έτσι και η Γαλάτα, εκμεταλλεύεται τον ποταμό και την τοπογραφία. Βασική διαφορά των δύο είναι ότι η πρώτη διασχίζεται από αυτόν σε όλη την έκταση της, ενώ η δεύτερη αναπτύσσεται στη μία όχθη του ποταμού (φωτ. 4). Λόγω του μικροκλίματος και του εφόρου εδάφους, κύρια ασχολία των κατοίκων υπήρξε η γεωργία. Το χωριό είναι ξακουστό για τα μήλα του. Καλλιεργούνται επίσης και οπωροφόρα, αχλαδιές, βερικοκιές, ροδακινιές, δαμασκηγιές, εσπεριδοειδή, αμυγδαλιές, πατάτες, ελιές, και τέλος όσπρια και σιτηρά. Η γεωγραφική θέση του χωριού είναι αυτή που το κατέστησε κατά τα παλαιότερα χρόνια σημείο στάσης και διανυκτέρευσης στη διακίνηση από τα ορεινά προς τη Λευκωσία και αντίστροφα. Αυτό καταγράφεται και από τη μαρτυρία του Ρώσου μοναχού Μπάρσκυ, όταν κατά την επίσκεψη του στο νησί, τον 18ο αιώνα, επισκέφθηκε την Παναγία της Ποδίθου και διανυκτέρευσε στη Γαλάτα.

φωτ.5 Η εξάπλωση του χωριού. Αρχικά απο τα δυτικά και σήμερα προς τα ανατολικά, περιοχή που παλαιότερα χρησιμοποιείτο για σκοπούς καλλιέργειας.

φωτ. 6: Τμήμα του παλαιού πυρήνα του χωριού.

φωτ. 7: Η πρόσφατη ανάπτυξη στα ανατολικά του ποταμού.

Ο πυρήνας του οικισμού αναπτύσσεται κυρίως γύρω απο την εκκλησία της Παναγίας της Οδηγήτριας, κατά μήκος της κοιλάδας του ποταμού Καρκώτη και του παλαιού δρόμου Λευκωσίας- Τροόδους, που συνδέει την Γαλάτα με τα υπόλοιπα χωριά της περιοχής Σολέας (φωτ.3). Μαρτυρίες αναφέρονται στην Έσω Γαλάτα που ήταν πιθανότατα ο πρώτος οικισμός του χωριού, δυτικότερα του σημερινού οικισμού (φωτ.5 ,6, 7). Σήμερα οι νέες οικοδομές κτίζονται στις πλαγιές της κοιλάδας διευρύνοντας έτσι τον οικοδομικό ιστό.

Σήμερα ο εγγεγραμμένος πληθυσμός του χωριού δεν ξεπερνά τους 1500 κατοίκους, κάτι που καταγράφεται ως αύξηση σε σχέση με το 1881 όταν ήταν μόλις 354. Από αυτούς οι 850 είναι μόνιμοι κάτοικοι, και κυρίως ηλικιωμένοι, ενώ οι υπόλοιποι ζουν στην πόλη λόγω ευκολότερης εύρεσης εργασίας.

- σχολείο ■
- βρύσες ■
- μουσείο ■
- μύλοι ■
- εκκλησίες ■
- καφενείο ■
- μνημείο αγωνιστών Γαλάτας ■

Το μονοπάτι της φύσης: όταν ολοκληρωθεί,
θα συνδέει τις Βυζαντινές εκκλησίες της
Παναγίας της Ποδίθου και του Αρχαγγέλου με
το κέντρο της κοινότητας.

χαρ. 2

φωτ. 8 : Παναγία της Ποδίθου

φωτ. 9 : Άγιος Νικόλαος

φωτ. 10: Άγιος Γεώργιος

φωτ. 11: Αρχαγγέλου Μιχαήλ

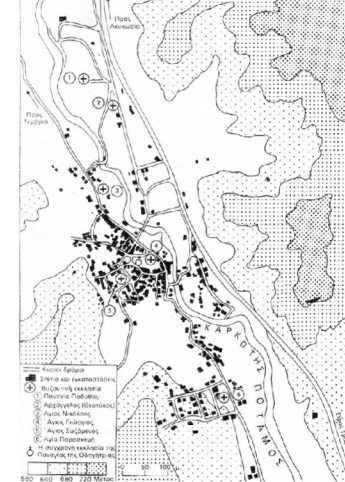
φωτ. 12 : Άγιος Σωζώμενος

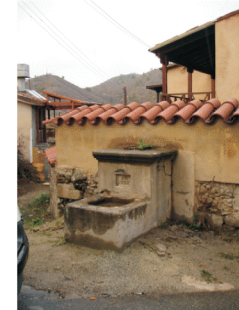
φωτ. 13 : Αγία Παρασκευή

φωτ.14: Παναγία Οδηγήτρια

φωτ.15: Ο οικισμός και οι εκκλησίες
πηγή: Άνδρος Παυλίδης

φωτ. 16, 17, 18, 19: Οι τέσσερις βρύσες όπως έχουν εντοπισθεί σήμερα.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ:

Αξιόλογα πολιτιστικά μνημεία από τα βυζαντινά χρόνια , αποτελούν οι έξι εκκλησίες που βρίσκονται σκορπισμένες στο χωριό. Αυτές είναι:

1. η Παναγία της Ποδίθου, (φωτ. 8), που βρίσκεται υπό την προστασία της Unesco,
 2. του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, (φωτ. 11),
 3. του Αγίου Νικολάου, (φωτ. 9),
 4. του Αγίου Γεωργίου, (φωτ. 10),
 5. του Αγίου Σωζόμενου, (φωτ. 12),
 6. της Αγίας Παρασκευής, (φωτ. 13),
- Σύγχρονο κτίσμα, και σε κεντρική θέση στον παλιό πυρήνα του χωριού, αποτελεί η εκκλησία της Παναγίας της Οδηγήτριας, (φωτ.14).

ΒΡΥΣΕΣ:

Οι βρύσες αποτελούσαν για κάθε χωριό κομβικό σημείο, καθώς ήταν σημείο συνάντησης και κοινωνικής συναναστροφής, ιδιαίτερα για τις γυναίκες. Σήμερα έχουν εντοπιστεί τέσσερις, μερικές από τις οποίες έχουν αποκατασταθεί, και παρέχουν ακόμη τρεχούμενο νερό (φωτ. 16, 17, 18, 19). Η παλαιότερη, είναι γνωστή ως "η βρύση του Πογιατζή" και πήρε το όνομα της, από το γεγονός ότι σε αυτήν έπλενε τις βράκες που έφτιαχνε ο μπογιατζής βρακών του χωριού. Σε μια πλάκα, αναγράφεται η χρονολογία ΧΧ ΝΙ-ΚΑ.

φωτ.20

φωτ.21

φωτ.22

φωτ.23

φωτ.24

φωτ.25

Στις παρυφές του χωριού υπήρχαν συνολικά τέσσερις νερόμυλοι, από τους οποίους μόνο οι δύο διασώζονται. Οι νερόμυλοι του χωριού, αποτελούσαν σημαντικό πόλο έλξης και για τα γύρω χωριά, αφού σ' αυτούς οι αγρότες μπορούσαν να αλέσουν τα σιτηρά τους. Τους συναντάμε κοντά στην κοίτη του ποταμού, σε σημεία όπου εκμεταλλεύονται την ροή του νερού και την τοπογραφία (φωτ. 22, 23).

Σήμερα ο παλαιότερος από τους δυο, γνωστός ως ο "μύλος της Ροδούς" (φωτ.22), είναι εκτός λειτουργίας και χρονολογείται σύμφωνα με μαρτυρίες από το 1300 π.Χ. Πρόσφατα έχει αποκατασταθεί από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Σήμερα μετά την αποκατάσταση στο εσωτερικό του εκτίθενται παλιά εργαλεία του νερόμυλου (φωτ.25). Χαρακτηριστικό είναι το λιθόστρωτο δρομάκι που οδηγεί σε αυτό, φτιαγμένο από πέτρα ποταμού, μέρος του οποίου αποτελεί το αυθεντικό παλιό λιθόστρωτο.

Οι δυο καμάρες που συναντάμε κατά μήκος του πλακόστρωτου έχουν στην κορυφή τους αυλάκι το οποίο χρησίμευε στη μεταφορά του νερού, που έπρεπε να πέφτει από ψηλά με δύναμη ώστε να γυρίζουν οι πέτρες του νερόμυλου.

Ο δεύτερος, ο "μύλος του Κύριλλου" που είναι νεώτερος (φωτ. 20, 21) αποτελεί έναν από τους λίγους νερόμυλους στο νησί (πιθανότατα ο μοναδικός, πληροφορία που δεν έχει εξακριβωθεί), που βρίσκεται σε λειτουργία. Ανήκει σε ιδιώτη και το ένα του επίπεδο λειτουργεί σήμερα ως ταβέρνα.

φωτ. 26: Μουσείο λαϊκής τέχνης. Παλαιότερα ένα απο τα δυο χάνια του χωριού. Σήμερα έχει κηρυχτεί αρχαίο μνημείο και λειτουργεί ως μουσείο λαϊκής τέχνης της Γαλάτας.

φωτ. 27: Χάνι: Σήμερα ανήκει εξ' αδιακρίτου σε ιδιώτες, και έχει ανακαινιστεί κατά το ήμισι. Είναι και αυτό ενταγμένο στο πρόγραμμα αποκατάστασης των μπαλκονιών που έχουν κηρυχτεί αρχαία μνημεία.

φωτ.28:Το πρώτο σχολείο

φωτ.29:.. Το δεύτερο σχολείο, κτίσμα του 1919

φωτ.30: Το σχολείο του χωριού σήμερα

φωτ. 31: Ο εμπορικότερος δρόμος του χωριού

φωτ. 32: Ο εμπορικότερος δρόμος του χωριού

φωτ. 33: Δημόσιος χώρος στάθμευσης, στην πλατεία του χωριού

ΧΑΝΙΑ:

Οι οικοδομές που βρίσκονται στον κεντρικό και πιο εμπορικό δρόμο του χωριού, είναι γνωστές για τα χαρακτηριστικά μπαλκόνια των όψεων τους προς τον δρόμο. Τα εικοσιοχτώ μπαλκόνια που έχουν απομείνει, έχουν κηρυχτεί από το Τμήμα Αρχαιοτήτων ως αρχαία μνημεία, και έχει γίνει μελέτη για την αποκατάστασή τους.

Δεν είναι τυχαίο ότι σε αυτόν τον δρόμο συναντάμε και τα δυο χάνια του χωριού. Βρίσκονται σε κεντρικό σημείο, και πολύ κοντά στους δυο νερόμυλους. Εδώ, μπορούσαν να διανυχτερεύουν οι επισκέπτες του χωριού που είτε έκαναν στάση στον δρόμο για την πόλη, είτε έφερναν τα σιτηρά τους για να τα αλέσουν.

ΣΧΟΛΕΙΑ:

Το πρώτο σχολείο του χωριού (φωτ. 28), που χρονολογείται στα τέλη του 19 ου αιώνα, αρχικά υπήρξε κατοικία. Σύμφωνα με μαρτυρίες όταν ο ιδιοκτήτης μετοίκησε στο εξωτερικό, το δώρισε στην κοινότητα, για να το ξαναπάρει πίσω όταν επέστρεψε μετά από χρόνια, αφού πρώτα έκτισε ένα δεύτερο (φωτ.29). Το σχολείο, που ονομάστηκε “Φιλοθέϊον”, λειτουργούσε αρχικά ως Παρθεναγωγείο. Σήμερα, στο χωριό λειτουργεί το Περιφερειακό Σχολείο Γαλάτας, (φωτ.30), που στεγάζει δημοτικό και γυμνάσιο, και σ' αυτό φοιτούν μαθητές από τα γύρω χωριά, Σινά Όρος και Καλιάννα, ενώ η Λυκειακή εκπαίδευση προσφέρεται από το Λύκειο Ευρύχου Σολέας.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΟΜΒΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ:

Ο δρόμος αυτός παραμένει και σήμερα ο πιο εμπορικός δρόμος του χωριού. Εδώ συναντά κανείς τα χαρακτηριστικά διώροφα κτίσματα, με τα μπαλκόνια και τα ισόγεια που άλλοτε φιλοξενούσαν εμπορικές χρήσεις. Κάποια έχουν εγκαταλειφτεί ή αλλάξει χρήση (φωτ. 32,33).

μικτοί δρόμοι

επίπεδοι δρόμοι

επικλινής δρόμοι

βαθμιωτοί δρόμοι

κύριος δρόμος

αδιέξοδοι δρόμοι

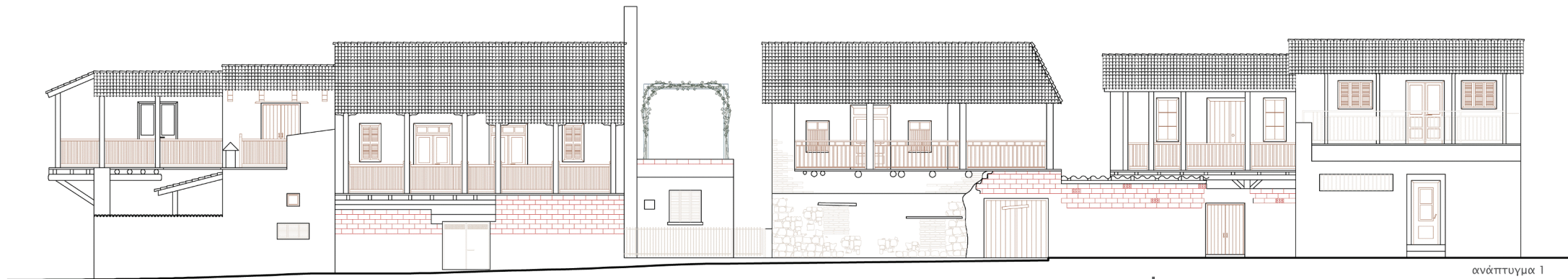

χαρ. 4

Στον οικισμό συναντάει κανείς τα εμπορικής χρήσεως κτίρια, που είναι παρατεταγμένα κατά μήκος του παλαιού δρόμου Τροόδους-Λευκωσίας. Αυτά είναι συνήθως διώροφα και στο ισόγειο τους φιλοξενούσαν χρήσεις τέτοιες όπως το κουρείο, το μπακάλικο και άλλες. Έτσι εξηγούνται και τα μεγάλα ανοίγματα που υφίστανται στις προσόψεις του ισογείου.

Το δεύτερο επίπεδο χρησίμευε για ιδιοκατοίκηση και η σύνδεση των δυο χώρων επιτυγχανόταν με εσωτερική ξύλινη σκάλα. Ο πυρήνας του οικισμού αναπτύσσεται σε σχέση με την ανάγλυφη τοπογραφία. Πρόκειται για συνεχόμενη δόμηση, με αποτέλεσμα να συναντάμε διάφορες σχέσεις γειτνίασης μεταξύ των κατοίκων και συμβίωσης με το τοπίο. Τα στενά, κεκλιμένα και παλαιότερα λιθόστρωτα δρομάκια, παρουσιάζουν μικρό ή μεγάλο βαθμό εγκατάλειψης.

ανάπτυγμα 1

φωτ. 34: Αλλοίωση του οικισμού μέσα στον πυρήνα λόγω διαφοροποίησης των υλικών των προσόψεων

φωτ. 35: Σύγχρονη οικοδομή σε συνεχόμενη δόμηση με παραδοσιακό κτίσμα. Το δεύτερο δύσκολα εντοπίζεται ως δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, λόγω των πολλαπλών στρωμάτων επέμβασης, κυρίως στις όψεις του. Δυσμενής είναι και η σχέση του με τον δρόμο, λόγω της ασφαλτρώστρωσης.

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟ ΔΟΜΗΣΗΣ:

Οι επεμβάσεις που συναντάμε στον ιστό, αφορούν κυρίως λύση του συνεχόμενου τρόπου δόμησης και πλήρωσης του άδειου τεμαχίου με οικοδομές σύγχρονης μορφολογίας, ογκοπλαστικής και υλικών.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έντονη αλλοίωση του χαρακτήρα του παραδοσιακού τρόπου είτε με την αποτυχημένη μίμηση παραδοσιακών χαρακτηριστικών δόμησης (φωτ 34), είτε με την προσθήκη νέων έχοντας επίπτωση στο σύνολο του παραδοσιακού ιστού, ανάπτυγμα 1.

Ένα δεύτερο είδος αλλοίωσης, αφορά τη σταδιακή συντήρηση των οικοδομών με σύγχρονα υλικά. Κάτι τέτοιο γίνεται στη διάρκεια του χρόνου και σε συνδυασμό σε κάποιες περιπτώσεις με την αλλαγή χρήση. Έτσι η οικοδομή καταλήγει να έχει έντονα αλλοιωμένο χαρακτήρα. Πολλές φορές τέτοια χτίσματα δύσκολα ανιχνεύονται ως δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής καθώς κρύβονται πίσω από τα διαφορετικά στρώματα αλλοίωσης.

φωτ. 36

φωτ. 37

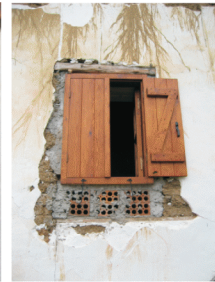

φωτ. 38

Συµπλήρωση παραδοσιακής τοιχοποιίας µε τούβλο

φωτ. 39

φωτ. 40

Αντικατάσταση κεραµιδосκεπής από χαλυβδόφυλλο

φωτ. 41

φωτ. 42

Προσθήκη όγκων από τρυπητό τούβλο και τσιµεντοπλός

φωτ. 43

φωτ. 44

Προσθήκη δεύτερου ορόφου από οπλισµένο σκυρόδεµα

φωτ. 45

φωτ. 46

Αντικατάσταση επιμέρους στοιχείων

φωτ. 47: Νέα κεραµιδосκεπή

φωτ. 48: Νέο μπαλκόνι

φωτ. 49: Νέος µαντρότοιχος

Οι αλλοιώσεις αφορούν ουσιαστικά όλα τα επίπεδα µιας οικοδοµής και εντοπίζονται εντονότερα στις περιπτώσεις που αυτή κατοικείται. Πιθανότατα η ανάγκη συντήρησης και οι οικονοµικοί λόγοι να συντείνουν σε άµεσες και φθηνές λύσεις, που δεν σχετίζονται µε τους παραδοσιακούς τρόπους δόµησης και την επιλογή υλικών. Οι κατοικίες που έχουν εγκαταλειφθεί, διατηρούν ανέπαφο τον αυθεντικό τους χαρακτήρα. Εκεί όμως βρίσκουµε έντονα σηµεία φθοράς λόγω εγκατάλειψης.

φωτ. 50: Σύγχρονη λιθόστρωση

φωτ.51:Τσιμεντόστρωση

φωτ.52:Επαναφορά λιθόστρωσης

Διαφοροποίηση στην διατήρηση του υλικού σε διαφορετικούς τύπους δρόμων

φωτ. 53: Σύγχρονο λιθόστρωτο

φωτ.54 :Δρόμος προσβάσιμος από αυτοκίνητα.

Αλοιώση σχέσης δρόμου και εισόδου μετά την αλλαγή στο υλικό των δρόμων

διαγ. 1: Σχέση πλατύσκαλου με λιθόστρωση δρόμου

διαγ. 2: Σχέση πλατύσκαλου με ασφαλτόστρωση

φωτ.55

φωτ.56

ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΑ:
Τα δρομάκια ήταν λιθόστρωτα από πέτρα ποταμού. Η ασφαλτόστρωση με τα χρόνια αλλοίωσε τόσο αισθητικά το χαρακτήρα του χωριού, όσο και την πρόσβαση στις κατοικίες. Η ολοκληρωτική σχεδόν ασφαλτόστρωση του χωριού, οδηγεί στο να συναντάμε ξωπόρτια που έχουν εγκλωβιστεί στην επίστρωση. Σε περίπτωση αποκατάστασης τέτοιων δρόμων θα χρειαζόταν η αφαίρεση των νέων στρωμάτων και η ανάδειξη του αρχικού λιθόστρωτου. Αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο ένα πολύ μικρό τμήμα παλαιού τέτοιου δείγματος σώζεται, στο δρομάκι που οδηγεί στον παλιό νερόμυλο. Μέρος του έχει αποκατασταθεί από φοιτητές αρχιτεκτονικής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στα πλαίσια φοιτητικής εργασίας.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ					ΑΡ. ΚΑΡΤΑΣ
ΚΥΠΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	ΓΑΛ/ΑΒ	
	Επαρχία	Λευκωσία	Πολή / Χωριό	Γιάλδω	Εννοια / Τοποθεσία
Είδος κτιρίου (χρήση)		Κατοικία			
Τοπογραφικό σχέδιο Αρ. Τετ. 20		3772 (χωρ.)	Χρονολογίες ανεγέρσης / επιδιορθώσεων Ιδιοκτήτης Νίκολας Α. Σολωμού		
Γενική Περιγραφή		Οικόδομος παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής			Διαστάσεις
Αιτιολογία - Χώρα - Όλκα		Οικόδομος ανεγέρθηκε στην οδό όπου βρίσκεται σήμερα κατοικία με αρχαία χαρακτηριστικά στην μεσαιωνική περίοδο και χαρακτηρίστηκε ως ιστορική. Στο ισόγειο υπάρχει οδός στο δρόμο. Εξωτερικά οικόδομος ανεγέρθηκε σε πέδιλο με πέδιλο στο δρόμο με κεντρικό είσοδο σκάλα, το οποίο και είναι οδός. Ταξινόμηση από οικόδομο, χαρακτηρίστηκε από κέντρο τοιβάδα.			Κ. Α. Π. Α.Β. Αρ. Τ.Ρ.Η.
Κατασκευή Κ. Α. Π. Μ. Ε. Τ. Ρ. Η. Κ. Α. Π.	Ιδιοκτήτης	Στοιχεία	Τοποθεσία στην οδό Τοποθεσία στον ισόγειο Κατάσταση από κέντρο τοιβάδα Στοιχεία τοιβάδα	Επιβλεπόμενος	Στοιχεία
Κατασκευή σχέδιο / οικόδομος 1: 1000		Φωτογραφία / αρ. αρ. φώτ. 5511			Αιτιολογία Ημερομηνία Αρ. Τ.Ρ.Η.

φωτ.57: Καρτέλα αξιολόγησης οικοδομήματος, όπως καταγράφηκε πριν από δέκα περίπου χρόνια

φωτ.58: Σημερινή κατάσταση οικοδομής

Ανάδειξη ιδιαίτερων χαρακτηριστικών

φωτ.59

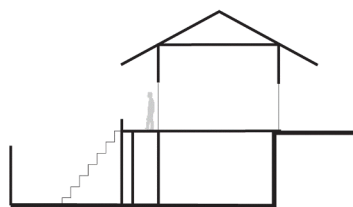

φωτ.60

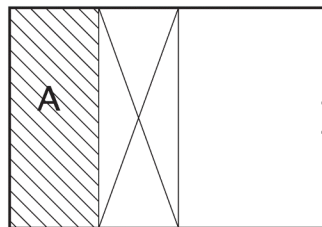

φωτ.61

τυπολογία

ως προς την τοπογραφία

ως προς την πρόσβαση από τον δρόμο

φωτ.62

φωτ.63

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1:
ΤΕΜΑΧΙΟ 210, ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΠΥΡΗΝΑ
Μετά από πρωτοβουλία των ιδιοκτητών η οικοδομή έχει κηρυχθεί ως διατηρητέα. Διακρίνεται η φθορά στην οποία είχε επέλθει η κατασκευή. Μέσω της οδού που επιλέχθηκε, έγινε μια αρκετά αξιολογική αποκατάσταση και σήμερα χρησιμοποιείται ως εξοχική κατοικία. Η αρχική χρήση ήταν κατοικία. Πρόκειται για μια διώροφη κατασκευή, με διριχτή κεραμοσκεπή. Η είσοδος στην οποία γίνεται από το ξωπόρτι σε εσωτερική αυλή, στην οποία υπάρχει ο ηλιακός που καταλήγει σε δίσχωρο. Στο δεύτερο επίπεδο οδηγεί μια ξύλινη σκάλα, όπου βρίσκεται το παλάτι. Η τοιχοποιία αποτελείται από πλινθάρια, ενώ συναντάμε και σε κάποια σημεία το κόκκινο τουβλάκι χαρακτηριστικό υλικό για τη Γαλάττα.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ		ΑΡ. ΚΑΡΤΑΣ
ΚΥΠΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ * ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ * ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	ΓΑΛ/Α20
Επαρχία	Λευκωσία	Πολη / Χωριο
Είδος κτισμάτος (χρήση)	Κατάστημα στο ισόγειο και Κατοικία στον όροφο	Ενοικιαζ / Τοποθέτηση
Τοπογραφικά στοιχεία	3773 (χωρ)	Χρονολογίες ανέγερσης / επιδιορθώσεων
Αρ. Τεμ.	75	Ιδιοκτήτης
Γενική Περιγραφή	Οικοδομή λαϊκής παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής	Διατίθεται
Λειτουργία - Χωροι - Υλικά	Αντικείμενο από τον δρόμο ελάνη πόρτα οδηγεί στο κεντρικό με σιδερένιο και σιδερένιο σκάλες. Το πάτωμα είναι πλακάς πέτρας, η δε φρεσά από μαρμάρια και γυαλάκια. Στον όροφο υπάρχει ελάνη μπαλκόνι με ξύλινα κάγκελα όπου ανασταύν δυο δωμάτια. Δίπλα στη σκάλη με χυκτεμένο κεραμικό.	Κ. Δ. Γ. 15/2003 ΑΔΑ 15/Αρ. 15/474
Κατάσταση	Κ. Δ. Γ. ☐ Ιδιομορφή ☒ Στοιχεία ☒	Επιμβάσεις
Μέτρα	☒ Κ. Δ. Γ. ☒	Η πρόταση έχει απορριφθεί.
Κ. Δ. Γ.		Αεροφωτογρ. ☐
		Ημερομ. ☐
		Φωτογρ. ☐
Χωρομετρικά σχέδια / κλίμακα 1 : 1250	Φωτογραφία / αρ. πρωτ. 6280	

φωτ. 64:Καρτέλα αξιολόγησης οικοδομήματος

φωτ. 65:Σημερινή κατάσταση οικοδομήματος

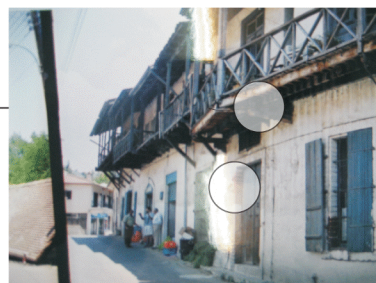
τυπολογία

ως προς την τοπογραφία

φωτ. 66: Φουρούσια με πλάγια στήριξη.

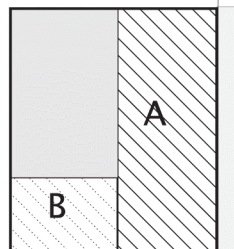

φωτ. 67: Αναγνώριση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της οικοδομής.

φωτ. 68: Πλαίσιο παραθύρων και πόρτας ισόγειου από κόκκινο τούβλο

Ανάδειξη ιδιαίτερων χαρακτηριστικών

ως προς την πρόσβαση από τον δρόμο

φωτ. 69: Λεπτομέρεια ταβανιού όπως ήταν το 2002 πριν από την αποκατάσταση.

φωτ. 70: Λεπτομέρεια ταβανιού, όπως είναι σήμερα.

Διατήρηση εσωτερικών στοιχείων

φωτ. 71:Τυπική τοιχοποιία

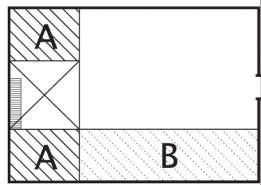
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2:
ΤΕΜΑΧΙΟ 75, ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΔΡΟΜΟ

Η συγκεκριμένη οικοδομή, παλαιότερα φιλοξενούσε στο ισόγειο το κουρείο του χωριού, ενώ το δεύτερο επίπεδο χρησιμοποιούνταν ως κατοικία. Το πρώτο επίπεδο ανοίγει απευθείας στον δρόμο με μια ξύλινη πόρτα που αντιστοιχεί σε ένα μεγάλο άνοιγμα προς τον δρόμο, όπως συνηθιζόταν σε εμπορικούς χώρους. Τα δυο επίπεδα ενώνονταν μεταξύ τους με εσωτερική σκάλα, πέτρινη σε αυτήν την περίπτωση, υλικό που δεν συναντάμε συχνά, στην περίπτωση εσωτερικών σκαλών στην Γαλάτα. Είναι χαρακτηριστικό εδώ το κόκκινο τουβλάκι που πλακισώνει τα ανοίγματα, ντόπιας προέλευσης, αφού υπήρχαν τρία καμίνια παρασκευής τέτοιων τούβλων στο χωριό. Και σε αυτήν την περίπτωση, μετά απο πρωτοβουλία του ιδιοκτήτη έγινε αίτηση για να κηρυχτεί η οικοδομή διατηρητέα, όπως και έγινε. Σήμερα, γίνονται εργασίες για την αποκατάστασή της και την μελλοντική χρήση της ως εξοχικής κατοικίας.

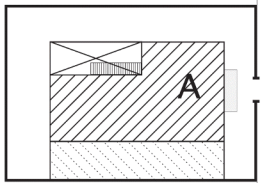
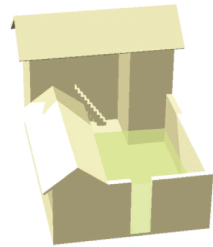
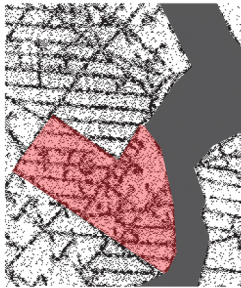

Οι υψομετρικές διαφορές και ο Κλάριος ποταμός, είναι κάποιοι από τους παράγοντες που συμβάλουν στη διαμόρφωση διαφόρων τύπων κατοικιών στην Γαλάτα οι οποίες είναι στην πλειοψηφία τους διώροφες και συνεχόμενης δόμησης. Οι κύριοι χώροι αφορούν τις πιο πολλές περιπτώσεις δίχωρα τόσο στο ισόγειο όσο και στον όροφο. Το ισόγειο χρησίμευε για τη φιλοξενία των ζώων και την αποθήκευση γεωργικών προϊόντων. Το δεύτερο επίπεδο αποτελούσε την κατοικία. Εδώ εντοπίζεται και το κυρίως δωμάτιο που διέθετε συνήθως “τσιμινιά” γύρω από την οποία μαζευόταν η οικογένεια. Σε κάποιες περιπτώσεις συναντάμε επιμέρους δωμάτια, μακρυνάρια, που αποτελούν πιθανότατα μεταγενέστερες προσθήκες περιμετρικά της αυλής. Πιο κάτω εντοπίζονται πέντε τύποι κατοικιών όπως αυτοί διαφοροποιούνται ως προς την πρόσβαση από τον δρόμο, αλλά και κάποιοι άλλοι πιο μεμονωμένοι τύποι.

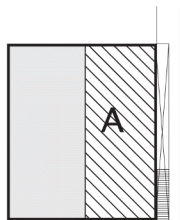
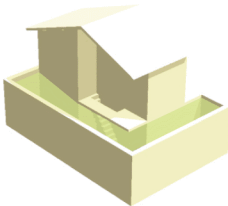
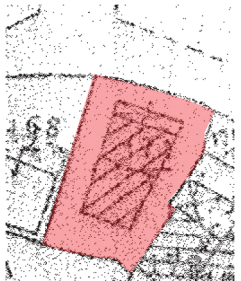

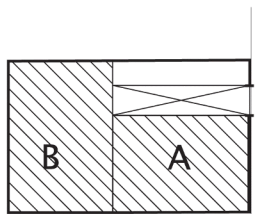
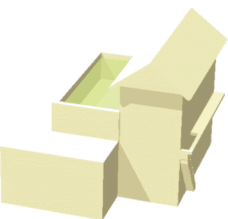
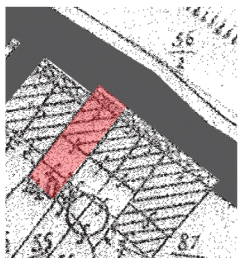
1.1

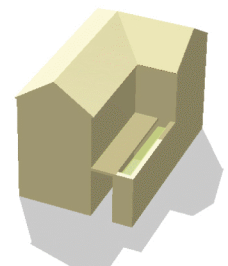
1.2

1.3

1.4

κύριοι χώροι	A
βοηθητικοί χώροι	B
μονοώροφοι χώροι	
διωροφοι χώροι	
ηλιακος	
αυλή στο δεύτερο επίπεδο	
μπαλκόνια	

1. ΕΙΣΟΔΟΣ ΑΠΟ ΔΡΟΜΟ ΣΕ ΗΛΙΑΚΟ

Σε αυτόν τον τύπο, η είσοδος στο εσωτερικό της κατοικίας γίνεται έμμεσα, διαμέσου στεγασμένου χώρου, που δεν είναι άλλος από το μπαλκόνι του ορόφου. Τα χαρακτηριστικά μπαλκονάκια του χωριού, ξύλινα στην κατασκευή τους, συνδέονται με την επικλινή στέγη και λειτουργούν σαν ηλιακοί για τα δυο επίπεδα. Σε κάποιες περιπτώσεις η σκάλα που οδηγεί στο πάνω επίπεδο τοποθετείται εξωτερικά της όψης κάτω από το μπαλκόνι.

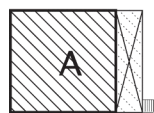
κύριοι χώροι	A
βοηθητικοί χώροι	B
μονοώροφοι χώροι	
διώροφοι χώροι	
ηλιακος	
αυλή στο δεύτερο επίπεδο	
μπαλκόνια	

2. ΕΙΣΟΔΟΣ ΑΠΟ ΔΡΟΜΟ ΣΕ ΗΜΙΥΠΤΑΙΘΡΙΟ/ΚΛΕΙΣΤΟ ΧΩΡΟ

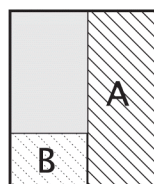
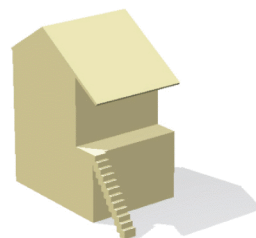
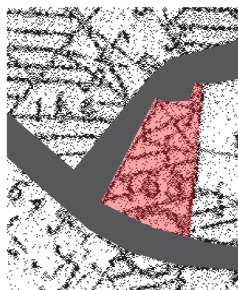
Η πυκνή δόμηση που εντοπίζεται στον πυρήνα του χωριού, οδηγεί σε κάποιες περιπτώσεις σε κατάργηση της αυλής. Αυτός ο τύπος κατοικίας, αφορά κυρίως διώροφα κτίσματα με μεικτή χρήση (εμπορική και κατοίκηση), και συναντάται στους εμπορικούς δρόμους του χωριού. Το κτίσμα τοποθετείται με τη στενή του πλευρά στο δρόμο και τα αέτωμα της δικλινούς στέγης κάθετα στην εξώπορτα. Η επικοινωνία των δυο επιπέδων γίνεται με δυο τρόπους. Στην πρώτη περίπτωση σκάλα πέτρινης κατασκευής τοποθετείται στην όψη του κτίσματος και οδηγεί σε ηλιακό στον όροφο, άλλως "χαγιάτι". Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η ανεξάρτητη λειτουργία των δυο επιπέδων (τυπ. 2.1).

Στη δεύτερη περίπτωση σκάλα και πάλι πέτρινης κατασκευής και με απότομη κλίση ενώνει τα δυο επίπεδα, εσωτερικά του ισόγειου χώρου (τυπ. 2.2). Και στις δυο περιπτώσεις η εμπορική ή άλλη χρήση φιλοξενείται στο ισόγειο, όπου για το σκοπό αυτό επιδιώκονται μεγάλα ανοίγματα (τυπ. 2.2). Ο όροφος ήταν ο κύριος χώρος κατοίκησης και συχνά είχε πρόσβαση σε μικρή αυλή στο πίσω μέρος (βλ. τυπ. 5.3) ενώ στην όψη επικρατεί η ξύλινη κατασκευή του μπαλκονιού, που λειτουργούσε ως ηλιακός.

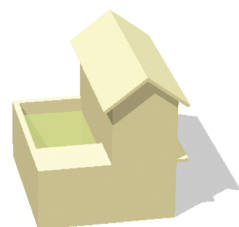
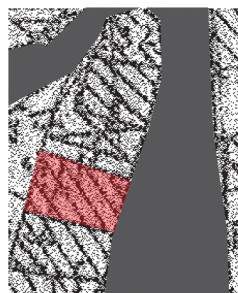
2.2). Ο όροφος ήταν ο κύριος χώρος κατοίκησης και συχνά είχε πρόσβαση σε μικρή αυλή στο πίσω μέρος (βλ. τυπ. 5.3) ενώ στην όψη επικρατεί η ξύλινη κατασκευή του μπαλκονιού, που λειτουργούσε ως ηλιακός.

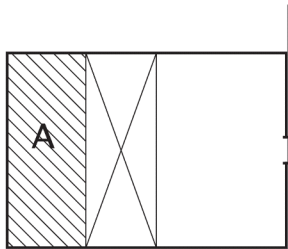

2.2

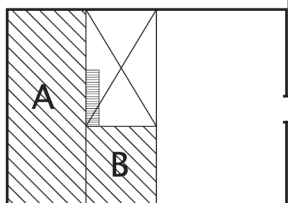
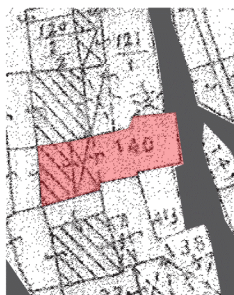

2.1

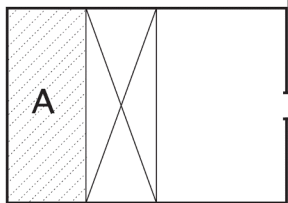
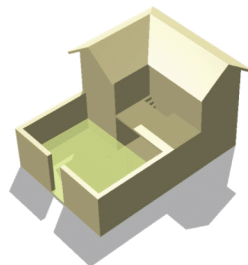
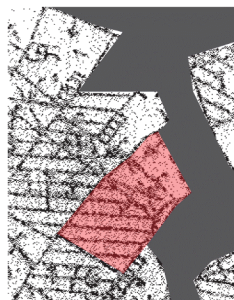

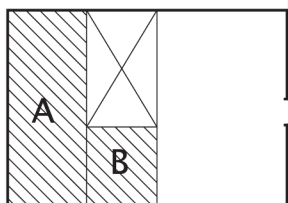
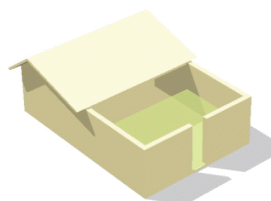
3.1

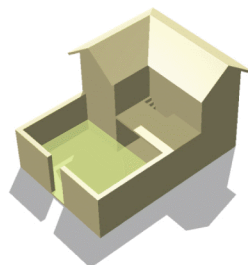
3.2

3.3

3.4

- κύριοι χώροι **A**
- βοηθητικοί χώροι **B**
- μονοώροφοι χώροι
- διωρόφοι χώροι
- ηλιακός
- αυλή στο δεύτερο επίπεδο
- μπαλκόνια

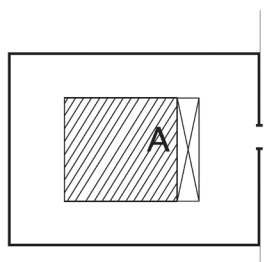
3. ΕΙΣΟΔΟΣ ΑΠΟ ΔΡΟΜΟ ΣΕ ΑΝΟΙΧΤΟ ΧΩΡΟ

Σε κάποιες περιπτώσεις η είσοδος από τον δρόμο γίνεται μέσω μαντρότοιχου και οδηγεί σε εσωτερική αυλή. Η διάταξη των χώρων γίνεται στο πίσω μέρος του τεμαχίου (3.1, 3.3) ή περιμετρικά της αυλής. Οι επιμέρους χώροι ανοίγονται προς αυτή (3.2, 3.4) και εκμεταλλεύονται την ηλιοφάνεια κατά την διάρκεια της μέρας. Η τυπολογία αυτή προσφέρει σταδιακή κλιμάκωση των σχέσεων ιδιωτικού - δημόσιου. Πίσω από τον μαντρότοιχο, διαδραματιζόταν η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των ιδιοκτητών. Στην αυλή, απαραίτητο στοιχείο ήταν ο ξυλόφουρνος χρήσιμος στο ψήσιμο ψωμιών και όχι μόνο.

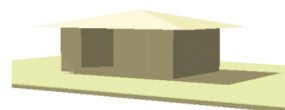
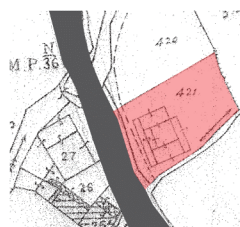
κύριοι χώροι	A
βοηθητικοί χώροι	B
μονοώροφοι χώροι	
διωρόφοι χώροι	
ηλιακος	
αυλή στο δεύτερο επίπεδο	
μπαλκόνια	

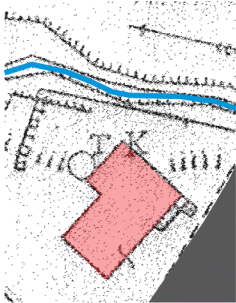
4. ΕΙΣΟΔΟΣ ΑΠΟ ΔΡΟΜΟ ΣΕ ΑΝΟΙΧΤΟ ΧΩΡΟ / ΑΥΛΗ, ΠΑΝΤΑΧΟΘΕΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Σε μεμονωμένες περιπτώσεις, η είσοδος από τον δρόμο γίνεται απευθείας σε αυλή η οποία είναι περιμετρικά του κτιρίου. Πρόκειται πιθανότατα για μεταγενέστερου τύπου κατοικίες επηρεασμένη από τα αποικιοκρατικά χρόνια. Αυτός ο τύπος οδηγεί σε διακοπή του συνεχούς συστήματος δόμησης και προσθήκες μεταγενέστερων επεμβάσεων που γίνονται περιμετρικά του κτίσματος (τυπ. 4.1). Κάποιες κατοικίες αστικού τύπου φανερώνουν ίχνη από την περίοδο της αγγλοκρατίας. Η διαφοροποίησή τους από τον παραδοσιακό ιστό είναι εμφανής, τόσο ως προς την μορφή και την ιδιαίτερη τυπολογία, όσο και ως προς τα υλικά κατασκευής τους. Χαρακτηρίζονται από υποχώρηση της όψης για τον σχηματισμό ενός ημιυπαίθριου χώρου στην είσοδο και ως κύρια υλικά χρησιμοποιούνται το τοπικό τουβλάκι και το κεραμίδι (τυπ. 4.2).

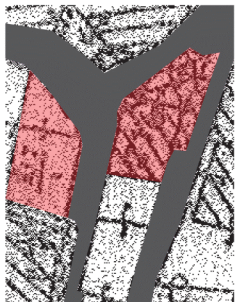
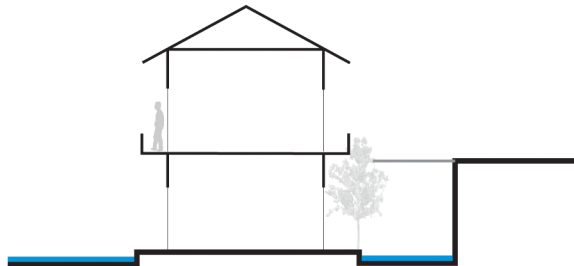

4.1

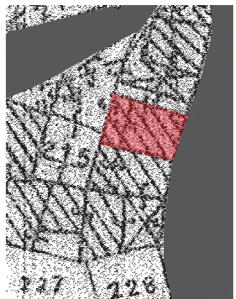
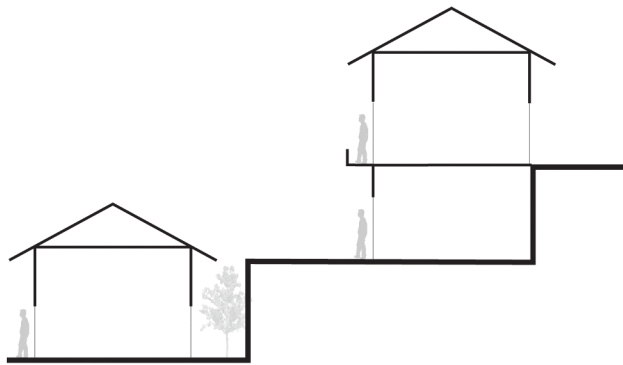

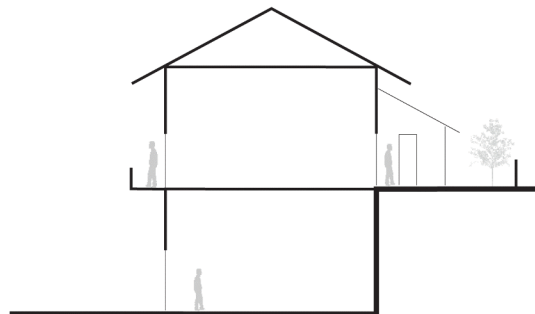
5.1

5.2

5.3

5. Σε σχέση με την τοπογραφία

Η ανάγλυφη τοπογραφία του χωριού και ο ποταμός που το διασχίζει δημιουργούν πολύπλοκες και ενδιαφέρουσες σχέσεις στην δόμηση του οικισμού και επιδρούν καταλυτικά στην ανάπτυξη των διαφόρων τυπολογιών της κατοικίας.

Σε αυτό τον τύπο εντοπίζονται κατοικίες στις οποίες η πρόσβαση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την μορφολογία του εδάφους. Πιο κάτω εντοπίζονται κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα όπως αυτού με πρόσβαση μέσω γέφυρας (τυπ. 5.1). Σε περιπτώσεις όπου η κατοικία βρίσκεται πιο κάτω από την επιφάνεια του δρόμου διατηρείται όπου αυτό είναι δυνατό, σκάμμα για εξασφάλιση της πρόσβασης και της διακίνησης του αέρα (τυπ. 5.2).

Πολύ συχνά τα διώροφα κτίσματα, εκμεταλλεύονται την υψομετρική διαφορά του εδάφους για πρόσβαση σε δύο επίπεδα, με αποτέλεσμα την δημιουργία μιας πιο ιδιωτικής αυλής στο πίσω μέρος του ορόφου (τυπ. 5.3).

Χαρακτηριστικό στοιχείο της αρχιτεκτονικής της Γαλάτας είναι η συνύπαρξη της ανάγλυφης τοπογραφίας με το δομημένο καθώς επίσης και τα ξύλινα μπαλκόνια των όψεων για τα οποία είναι γνωστή ως “το χωρίο των μπαλκονιών”. Στην περιοχή του πυρήνα όπου ο τρόπος δόμησης είναι συνεχής, τα μπαλκόνια γίνονται ακόμη πιο σημαντικά αφού προκαλούν ενδιαφέρουσες σχέσεις γειτνίασης. Οι όψεις των οικοδομών χαρακτηρίζονται από ομοιογένεια ως προς τις αναλογίες αλλά και την χρήση τοπικών υλικών, παρόλο που κάτι τέτοιο δεν είναι εντοπίζεται εύκολα λόγω των αλλοιώσεων που έχουν υποστεί οι διάφορες κατασκευές. Τα ανοίγματα κάθετα στις αναλογίες τους, διαφοροποιούνται ως προς μέγεθος, ανάλογα με το επίπεδο και την χρήση του χώρου. Συχνά στις όψεις εκτός από το μπαλκόνι υπάρχει και σκάλα που οδηγεί κατευθείαν στον όροφο.

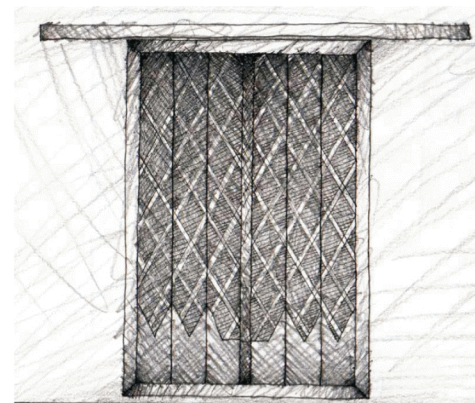
φωτ. 72

φωτ. 73

φωτ. 74

Με διάκοσμο, με πελεκητή πέτρα, σιδεριά και ημερομηνία ανέγερσης

Όπως και σε όλο το νησί τα θυρόφυλλα στην κυπριακή παραδοσιακή αρχιτεκτονική είναι φτιαγμένα απλά, από μεγάλα και χοντρά σανίδια που τοποθετούνται όρθια. Στο εσωτερικό της πόρτας καρφώνονται στα σανίδια αυτά τρία οριζόντια ξύλα γνωστά ως ζυγοί. Σπάνια στα σανίδια αυτά συναντάμε χαράξεις σε διάφορα γεωμετρικά σχήματα (βλ. σκίτσο). Καθώς η ασφάλεια αποτελούσε σημαντικό παράγοντα, οι πόρτες παραμένουν προσεγμένες κατασκευές. Το κλείσιμο της πόρτας πραγματοποιείται με ξύλινο μαντάλι ή με την “κλάπα” αλλιώς “αμπάρα”, που ήταν και αυτή ξύλινη. Στο εσωτερικό της κατοικίας οι πόρτες είναι πιο απλά φτιαγμένες με ακόμη πιο λεπτά φύλλα τα περισσότερα από αυτά καρφωτά. Η τάση για διακόσμηση εμφανίζεται με χαράξεις ή εγχοπές του ξύλου. Σε πιο πλούσια σπίτια, όπου ο νοικοκύρης θέλει να δώσει έμφαση στην όψη του σπιτιού, συναντάμε διάφορα διακοσμητικά στοιχεία. Τέτοια είναι: υπέρθυρα από σκαλιστή πέτρα ή σιδεριά, διάκοσμο περιμετρικά του ανοίγματος, από πελεκητή πέτρα ή τοπικό κόκκινο τουβλάκι, λεπτομέρειες με χρονολογίες ανέγερσης, και τέλος νταμπλάδες αντί για σανίδια για την ίδια την πόρτα.

φωτ. 75

φωτ. 76

φωτ. 77

φωτ. 78

Υπέρθυρα - Φυλαχτά

φωτ. 79

φωτ. 80

φωτ. 81

παρμακωτά

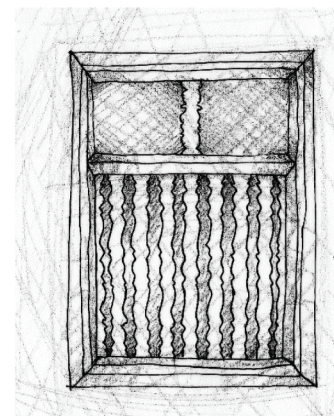
φωτ. 82: με διακόσμηση

φωτ. 83: με διακόσμηση

φωτ. 84: απλό

με περσιάνες

φωτ. 85: μεταβαλλόμενες

φωτ. 86: σταθερές

σανιδωτά

φωτ. 87: απλό

φωτ. 88: με σιδεριά

αρσέρες

φωτ. 89: απλή

φωτ. 90: με σιδεριά

φωτ. 91: τριγωνική

ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Τα ανοίγματα είναι συνήθως κάθετα ως προς τις αναλογίες τους και αποτελούν ξύλινες κατασκευές. Συναντούμε τρεις τύπους παραθύρων: τα σανιδωτά, τα παρμακωτά και με περσιάνες. Τα σανιδωτά είναι ο πιο απλός τύπος κατασκευής από κομμάτια ξύλινων σανίδων. Ανοίγουν προς τα μέσα, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις συναντάμε προσθήκη σιδεριάς, που αποτελούσε χρονολογικά μεταγενέστερο τύπο, και αποσκοπεί σε μεγαλύτερη ασφάλεια της κατοικίας. Τα παρμακωτά παράθυρα χαρακτηρίζονται από κάγκελα που φτάνουν είτε μέχρι το μισό του ύψους του ανοίγματος είτε επεκτείνονται σε όλο το ύψος του ανοίγματος. Τα κάγκελα αυτά σε μερικές περιπτώσεις τυγχάνουν ξυλόγλυπτης διακόσμησης. Τέλος, ο τρίτος τύπος αφορά αυτόν του παραθυρόφυλλου με περσιάνες, που είναι δυνατόν να κινούνται σε κάποιες περιπτώσεις, μέσω ενός οδηγού. Πάντως διαφαίνεται η προσπάθεια εξασφάλισης τόσο φυσικού φωτισμού όσο και διακίνησης του αέρα και στους τρεις τύπους. Συγκεκριμένα στα παρμακωτά ο αέρας συμπιέζεται με αποτέλεσμα να δροσίζεται, ενώ σε αυτά με κινούμενες περσιάνες είναι δυνατή η προσαρμογή της ηλιοπροστασίας.

ΑΡΣΕΡΕΣ

Ένας τελευταίος τύπος ανοίγματος που συναντάται κυρίως στους αποθηκευτικούς χώρους και ψηλά στους τοίχους, είναι οι αρσέρες. Πρόκειται για μικρού μεγέθους ανοίγματα με στόχο τη διευκόλυνση του αερισμού και του φωτισμού του χώρου. Το σχήμα μπορεί να διαφέρει από τρίγωνο, ορθογώνιο κ.α.

φωτ. 92: Ξύλινα μπαλκόνια με κάθετο ξύλινο κιγκλίδωμα

φωτ. 93: πέτρινη σκάλα με είσοδο πάνω στο μπαλκόνι (χαγιάτι)

φωτ. 94: Ξύλινο μπαλκόνι απλού τύπου

φωτ. 95: σπάνια τυπολογία ξύλινων μπαλκόνιων με χιαστή κιγκλίδωμα, αρκετά συνηθισμένος τύπος για την Γαλάτσα

φωτ. 96: σπάνια τυπολογία ξύλινων μπαλκόνιων, με χιαστή στοιχεία, με πέτρινη σκάλα στον ηλιακό

φωτ. 97: αποκατεστημένα ξύλινα μπαλκόνια με σπάνια τυπολογία χιαστή στοιχείων,

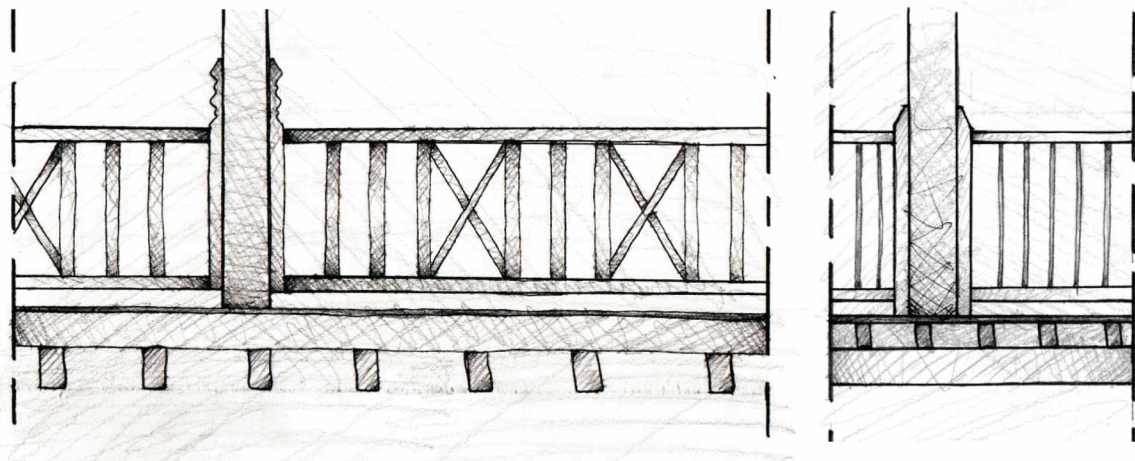
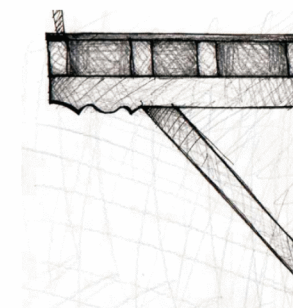
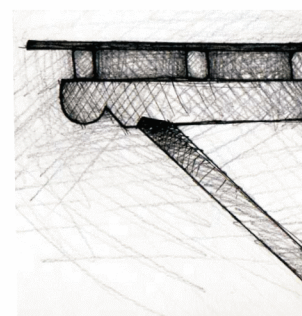
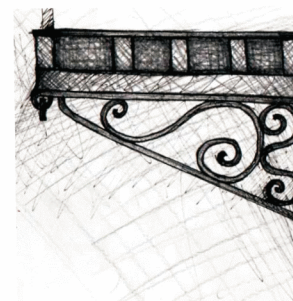
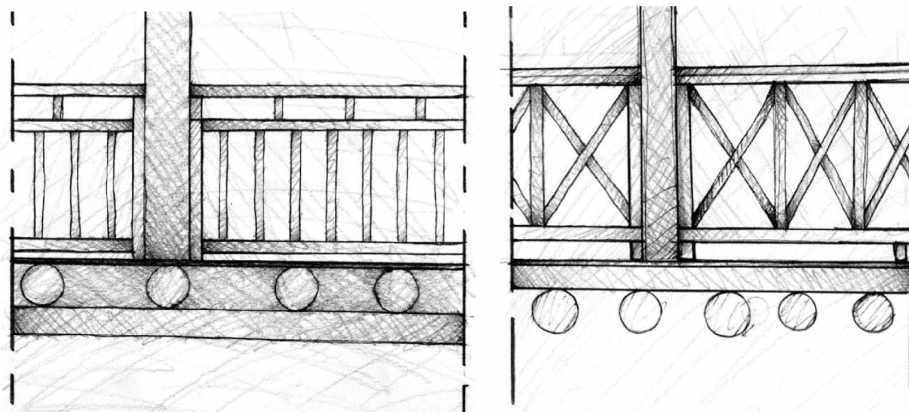

φωτ. 98: αποκατεστημένα ξύλινα μπαλκόνια στα οποία εντάσσεται εξωτερική σκάλα, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Γαλάτσας

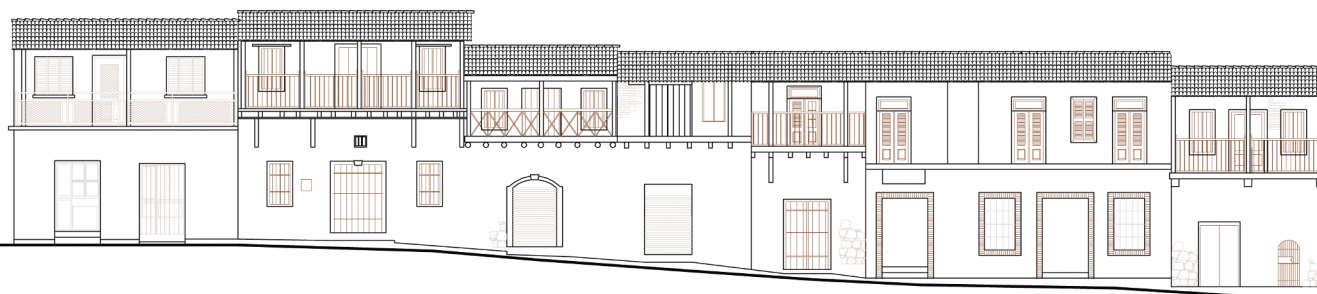

φωτ. 99: σχέση γειτνίασης στα μπαλκόνια του κύριου-εμπορικού δρόμου

Το μπαλκόνι στον όροφο βλέπει άλλοτε στον δρόμο και άλλοτε στην εσωτερική αυλή. Αφορά κατά κανόνα ξύλινη κατασκευή. Η στεγασμένη αυτή προεξοχή υποβασταζόταν από τρεις εξωτερικούς δοκούς για καλύτερη στήριξη και απο γύρω σε ύψος ένα μέτρο απο τα “παρμάτζια”. Πρόκειται για τετράγωνα ή ορθογώνια ξύλινα τελάρα με διαγώνιες ραβδώσεις προσαρμοσμένες η μια δίπλα στην άλλη. Οι διαστάσεις του μπαλκονιού ήταν περίπου ενάμιση μέτρο πλάτος και δυόμιση ή τρία μέτρα μήκος. Συναντούμε κατακόρυφα υποστυλώματα που στηρίζουν την επικλινή στέγη από πάνω. Σε κάποιες περιπτώσεις σχηματίζουν στον χαγιάτια” όροφο “ τα οποία έχουν απευθείας πρόσβαση από έξω με μια σκάλα.

Καθώς η ξύλινη κατασκευή καταλαμβάνει μεγάλο μέρος της όψης σε αρκετές περιπτώσεις βλέπουμε να δίνεται έμφαση στη διαμόρφωση της. Σε αυτή διακρίνονται η επικλινής στέγη που συνδέεται με τα κάθετα υποστυλώματα. Στη συνέχεια τα “παρμάτζια” πληρώνουν τον αναμεταξύ χώρο των υποστυλωμάτων. Εδώ συναντάμε διάφορες εκδοχές ως προς την πλήρωση των τελάρων. Συχνότερα συναντάμε τη χιαστή πλήρωση, όπως επίσης και την πλήρωση με κάθετα στοιχεία με διαφορετικό ρυθμό ή αλλαγή της λεπτομέρειας του πρώτου κάθετου στοιχείου. Προχωρώντας στο κάτω μέρος του μπαλκονιού, για την κατασκευή του πατώματος ξεχωρίζουν διάφοροι τρόποι σύνθεσης των βασικών υλικών όπως φαίνεται και από τα σκίτσα. Με ανάλογη σημασία αντιμετωπίζεται και το κάτω μέρος του μπαλκονιού.

ανάπτυγμα 2

φωτ. 100

φωτ. 101

φωτ. 102

φωτ. 103

φωτ. 104

φωτ. 105

Σημαντικό αρχιτεκτονικό στοιχείο αποτελεί η σκάλα που συνδέει το ισόγειο με τον όροφο. Την συναντάμε εσωτερικά ή εξωτερικά του κτίσματος ανάλογα με την χρήση των χώρων. Αν η χρήση του ισογείου αφορούσε εμπορική ή άλλη χρήση που απαιτούσε ανεξαρτησία από τον χώρο της κατοικίας, τότε η τοποθέτηση της γινόταν στην όψη της οικοδομής. Στις πλείστες περιπτώσεις ήταν ξύλινη ειδικά σε εξωτερική τοποθέτηση της, που τότε αποτελούσε μέρος της κατασκευής του μπαλκονιού (εικ.101, 102). Τα πρώτα σκαλιά ήταν πέτρινα προς αποφυγή της ξυλοκατασκευής με το έδαφος και καλύτερη προστασία της από την υγρασία (εικ.103,104,105). Σπανιότερα εντοπίζονται σκάλες και πέτρινης κατασκευής (εικ.106). Σε όλες τις περιπτώσεις έχουν απότομη κλίση και μικρό πάτημα (εικ. 101,103,105).

φωτ. 107: χτιστή εστία από τουβλάκι καλυμμένη με ασβέστη

φωτ. 108: χτιστή εστία από τουβλάκι καλυμμένη με ασβέστη

φωτ. 109: χτιστή εστία από τουβλάκι καλυμμένη με ασβέστη

Οι τσιμινιές τοποθετούνταν γωνιακά στον κύριο χώρο με σκοπό την θέρμανση του και αποτελούσε αφορμή για την συνεύρεση της οικογένειας. Ήταν συνήθως κτιστές με τουβλάκι και καλύπτονταν με πηλό ή ασβέστη.

φωτ. 110: Ξυλόφουρνος με κύριο υλικό τουβλάκι καλυμμένο με πηλό

φωτ. 111: Ξυλόφουρνος με κύριο υλικό τουβλάκι

φωτ. 112: Ξυλόφουρνος με κύριο υλικό τουβλάκι καλυμμένο με τσιμέντο

Ο Ξυλόφουρνος τοποθετείται στην αυλή του σπιτιού και χρησιμευέ στο ψήσιμο του φαγητού. Ήταν χτισμένος με τουβλάκι και καλύπτονταν με πηλό ή ασβέστη.

ακρόδωμα

φωτ. 113

στέγη

φωτ. 114: με καλάμια

φωτ. 115: με ψάθα

τοιχοποιία

φωτ. 116: με καλάμια

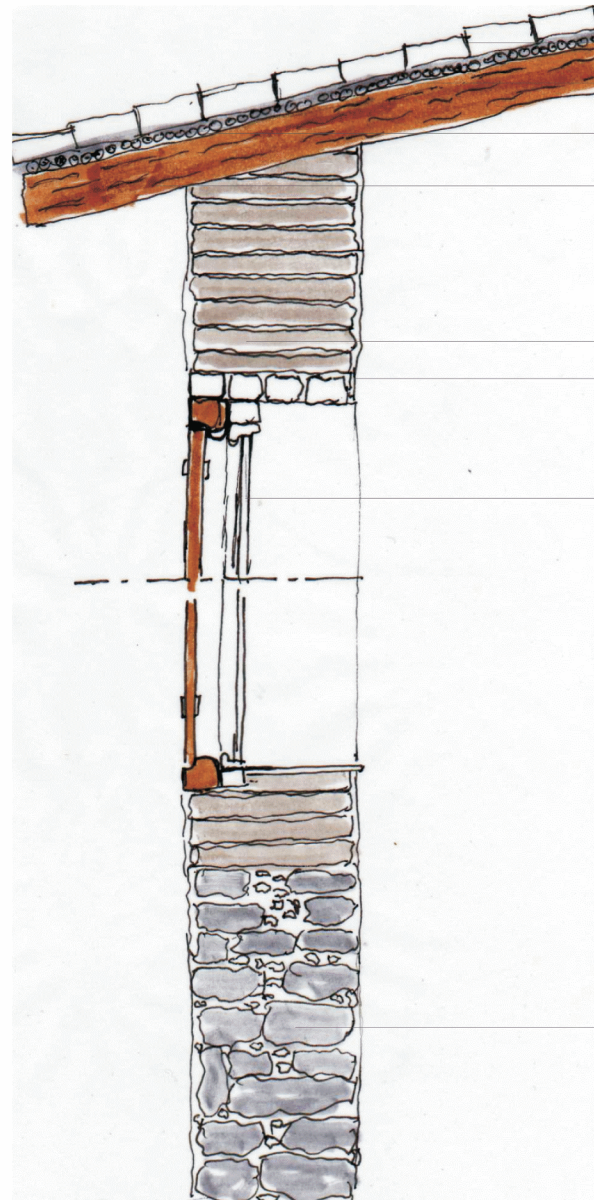
υλικό δαπέδων

φωτ. 117: πλακάκι

φωτ. 118: γυψομάρμαρο

κεραμίδι

χώμα

καλάμια & κλαδιά & φύλλα

βολιτζι

πλινθοδομή

επίχρισμα από ασβέστη

ξύλινο κούφωμα

πέτρα του βουνού

φωτ. 119: δίκωρο διαχωρισμένο με νευκά, ενισχυμένη με μεσοδότση οροφή: σειρά από βολιτζία, κλαδιά και φύλλα

φωτ. 120: δίκωρο διαχωρισμένο με διπλομούρελλη καμάρα, οροφή: σειρά από μορίνες και σανίδες από ξύλο

φωτ. 121: δίκωρο διαχωρισμένο με νευκά οροφή: σειρά από βολιτζία και καλάμια

φωτ. 122: δίκωρο διαχωρισμένο με διπλομούρελλη καμάρα οροφή: σειρά από μορίνες και καλάμια

φωτ. 123: στέγαση ηλιακού με σειρά από μορίνες και ψάθα

φωτ. 124: υλικά πακέτου οροφής

κεραμίδια
πηλός
καλάμια
βολιτζία

φωτ. 125: υλικά πακέτου οροφής

κεραμίδια
καλάμια
βολιτζία
πλινθάρι με ενίσχυση από χαλίκια

Λόγω της τοπογραφίας και του κλίματος στα περισσότερα κτίσματα παρατηρούνται συνήθως δικλινείς στέγες αλλά συναντάμε και παραδείγματα από μονοκλινείς, τρικλινείς ακόμα και τετρακλινείς στα πιο εύπορα σπίτια. Το κύριο υλικό δομής τους είναι το ξύλο το οποίο υπάρχει άφθονο στην περιοχή. Η στήριξη της στέγης γίνεται με μορίνες πάνω από τις οποίες τοποθετούνται λεπτά κλαδιά, καλάμια ή ψάθα. Ακόμα πιο πάνω τοποθετούνται φύλλα για το τσίπωμα της στέγης και στη συνέχεια μπαίνει ο πηλός πάνω από τον οποίο στρώνονταν με τη σειρά του το κώννον, που είναι αργιλώδες χώμα αδιαπέρατο από τις βροχές. Τελευταίο στρώμα της στέγης είναι τα τοπικά χωλετρωτά κεραμίδια.

τοιχοποιίες

φωτ. 126: πλινθάρια ενισχυμένα με χαλίκια

φωτ. 127: τοπικό τούβλο

φωτ. 128: πετρόχτιστη ανεπίχριστη τοιχοποιία με συνδετικό υλικό τον πηλό

φωτ. 129: πλινθάρια

φωτ. 130: πλινθάρια με βάση από πετρινή τοιχοποιία

δαπεδοστρώσεις

φωτ. 131: οδόστρωση – πέτρα ποταμού

φωτ. 132: γυψομάρμαρο

φωτ. 133: πλακάκι αστικού τύπου

φωτ. 134: ξύλινες σανίδες

στέγες

φωτ. 135: ξύλωνευκά

φωτ. 136: κλαδιά και φύλλα

φωτ. 137: καλάμια

Όσον αφορά στα υλικά της τοιχοποιίας, αυτά σχετίζονται άμεσα με το φυσικό τοπίο. Πιο συγκεκριμένα οι τοίχοι αποτελούνται από ακανόνιστες πέτρες ποταμού σε διάφορα μεγέθη που συνδέονται μεταξύ τους με πηλό και φτάνουν μέχρι το ύψος του ενός μέτρου με πάχος πενήντα εκατοστών. Από εκεί και πάνω συνεχίζει με πλινθάρια, το οποίο σε μερικές περιπτώσεις ενισχύεται με χαλίκια και σε άλλες με άχυρο. Η τοιχοποιία επιχρίζεται στο τέλος, τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό, με ασβέστη για προστασία από την υγρασία και τη βροχή.

Για την οδόστρωση γινόταν χρήση πέτρας από τον ποταμό σε ακανόνιστα σχήματα και διαφορετικά μεγέθη. Σήμερα έχουν διασωθεί ελάχιστα κομμάτια παραδοσιακών δρόμων καθώς τα περισσότερα έχουν τσιμεντωθεί ή ασφαλοστρωθεί. Στο εσωτερικό των κατοικιών ως δάπεδο χρησιμοποιείται συνήθως γυψομάρμαρο στο ισόγειο και ξύλινες σανίδες στον όροφο. Σπάνια συναντάται και το πλακάκι αστικού τύπου.

Λόγω της ορεινής τοποθεσίας του χωριού το ξύλο χρησιμοποιείται σε πολλές κατασκευές. Στο εσωτερικό χρησιμοποιείται για τη στήριξη του διώρου με την ξύλωνευκά και το ξύλινο υποστύλωμα. Χρήση ξύλου γίνεται επίσης και στις στέγες για τη στήριξη και πληρωσή τους. Στο εξωτερικό χρησιμοποιείται τόσο για τους ηλιακούς όσο και για τα μπαλκόνια.

Η πρώτη επαφή με τη Γαλάτα, αφήνει τη γεύση ενός χωριού χαμένου ανάμεσα στο σύγχρονο και το παραδοσιακό. Με μια πιο προσεκτική ματιά διαπιστώνει κανείς ότι το “σύγχρονο” σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι παρά η αλλοίωση του παλιού, παραδοσιακού σπιτιού που στην πορεία του χρόνου παλεύει να κρατηθεί.